

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ДКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Державне управління: удосконалення та розвиток № 9, 2017

УДК 316.42:351.86

М. М. Шевченко,

кандидат філософських наук, доцент, докторант

Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова

О. Г. Давиденко,

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою

Національної академії державного управління при Президентові України

В. А. Соколов,

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою

Національної академії державного управління при Президентові України

В. І. Курганевич,

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою

Національної академії державного управління при Президентові України

В. П. Масовець,

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою

Національної академії державного управління при Президентові України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖДЕРЖАВНОГО ПРОТИБОРСТВА ТА СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗИ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ

M. Shevchenko,

Candidate of Philosophical Sciences (Ph. D.), Assistant Professor, Doctoral Candidate,

National, Pedagogical Dragomanov University

O. Davydenko,

Postgraduate student of Department of European integration and globalization and management of national security

of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

V. Sokolov,

Postgraduate student of Department of European integration and globalization and management of national security

of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

V. Khurganevych,

Postgraduate student of Department of European integration and globalization and management of national security

of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

V. Masovets,

Postgraduate student of Department of European integration and globalization and management of national security

of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

MODERN TRENDS OF INTERSTATE CONFRONTATION AND STRATEGIES OF STATE REACTION ON THREATS TO THE TERRITORIAL INTEGRITY OF UKRAINE

У статті визначено сучасні тенденції та розглянуто базову модель міждержавного протиборства, визначено конфліктогенні чинники впливу на формування політики національної безпеки Української держави в умовах зростання рівня загроз територіальній цілісності.

На підставі результатів SWOT-аналізу актуальних проблем забезпечення територіальної цілісності України, запропоновано авторський варіант тез стратегій «стабілізаційних заходів» щодо державного реагування на загрози територіальній цілісності Української держави. Ця стратегія передбачає: відстоювання своїх позицій на міжнародних переговорах у різних форматах з урахуванням міжнародної підтримки та спроможностей України; відповідь на збройну агресію незаконних (терористичних, бандитських) воєнізованих формувань з урахуванням спроможностей Збройних сил України та можливостей миротворчих сил; відповідь на інформаційну агресію супротивника з урахуванням спроможностей України та міжнародної підтримки.

The article identifies current trends and examines the basic model of interstate confrontation, determines the conflictogenic factors of influence on the formation of the national security policy of Ukraine in conditions of increasing the level of threats to territorial integrity.

On the basis of results of SWOT-analysis of the actual problems of ensuring the territorial integrity of Ukraine, the author's version of theses of strategies of "stabilizing measures" is offered in relation to the state reacting on threats to territorial integrity of the Ukrainian state. This strategy includes: defending its positions on international negotiations in different formats taking into account international support and capabilities of Ukraine; response to the armed aggression of illegal (terrorist, gangster) paramilitary forces taking into account the capabilities of the Armed Forces of Ukraine and the capabilities of peacekeeping forces; an answer to the enemy's information aggression, taking into account the capabilities of Ukraine and international support.

Ключові слова: *сучасні тенденції міждержавного протиборства, базова модель міждержавного протиборства, конфліктогенні чинники, державне реагування на загрози національним інтересам, стратегія державного реагування на загрози територіальній цілісності держави.*

Keywords: *current trends of interstate confrontation, basic model of inter-state confrontation, conflict-related factors, state response to threats to national interests, strategy of state response to threats to the territorial integrity of the state.*

Постановка проблеми. Міжнародні відносини в геополітичному трикутнику «Україна – Російська Федерація – країни Заходу» характеризуються крайнім ступенем загострення, що обумовлено міждержавним протиборством, в ході якого використовуються технології боротьби з державністю, що насамкінець може призвести до втрати державності Україною.

Ця обставина й визначає **зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями** вивчення сучасних тенденцій міждержавного протиборства, що в свою чергу, дозволить розробити комплекс заходів з протидії загрозам національним інтересам України, а саме: розвідувально-підривній діяльності іноземних спеціальних служб; загрози посягань з боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний і оборонний потенціал України, права і свободи громадян; спроби створення і функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань та намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави; прояви сепаратизму, намагання автономізації за етнічною ознакою окремих регіонів України [1].

На підставі аналізу актуальних досліджень і наукових публікацій [2-4] можна зробити висновок про те, що сучасне міждержавне протиборство характеризується використанням досить широкого набору технологій боротьби з державністю. Практично в більшості із них у якості основних конфліктогенних чинників можуть бути використані: кризові явища суспільно-політичного життя в столиці держави; етнотериторіальні люфти в геополітичній структурі регіонів світу; економічна криза в країні; суспільно-масові рухи, що мають деструктивний характер; масові порушення прав людини; надання підтримки «державам-терористам»; поширення політичного тероризму в країні; порушення міжнародних режимів, що регулюють воєнно-політичні питання міжнародної безпеки; кризові явища в релігійній сфері.

Така ситуація надає можливість державі-нападниці здійснити: дискримінацію влади держави-супротивника у вирішенні проблем забезпечення національної безпеки із метою її подальшої делегітимізації; створення та подальша підтримка сепаративних рухів та опозиції, включаючи військову допомогу; приведення опозиції до влади та закріплення позитивних результатів спеціальної операції.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, формулювання цілей статті. У вітчизняному науковому дискурсі державного управління обмаль праць в яких розглядається питання протидії загрозам територіальній цілісності. Зазначені питання нами частково розглядалися в публікаціях [5-8], проте комплексного аналізу впливу конфліктогенних чинників на формування політики національної безпеки України в умовах зростання рівня загроз національним інтересам, пов'язаних із територіальним чинником поки що не знайшло свого належного науково-теоретичного відображення.

Саме тому **мета статті** полягає у дослідженні сучасних тенденцій міждержавного протиборства, зовнішнього та внутрішнього середовища безпеки України й розробці тез стратегії державного реагування на загрози територіальній цілісності Української держави. [1]

Виклад основного матеріалу. Попередньо зауважимо, що з точки зору теорії систем боротьба представляє собою процес виведення системи-конкурента зі стану рівноваги з метою її подальшого повалення та отримання перемоги. Тобто, в міждержавному протиборстві дестабілізація суспільно-політичної та економічної систем супротивника залишається важливою передумовою для перемоги над ним. Таке порушення рівноваги досягається заздалегідь спланованими або випадковими стратегічними діями (див. рис. 1.) [3].

Сучасні тенденції міждержавного протиборства характеризуються: перенесенням конфліктної логіки взаємодії з військової сфери в екологічну, економічну, інформаційну, соціальну, політичну та духовну сфери суспільства, що змінило уявлення про війну, значно розширило змістовні виміри війни та спричинило зміну моделей міждержавного протиборства; трансформацією імперської та ідеологічної форми міждержавних війн у терористичну та «гібридну» війни, що вимагає перегляду усталених підходів воєнної теорії та практики; зміною у практиці підготовки та ведення «гарячих» війн – посилення ролі «асиметричних відповідей» на вражаючу військово-технологічну перевагу могутніх держав; зміною парадигми війни; зміною форми перемоги – якщо попередні світові війни закінчувались перемогою однієї коаліції над іншою, яка юридично оформлялась актами про беззаперечну капітуляцію, то внаслідок транснаціональних воєнних дій нині така форма перемоги стає неможливою [4].

Аналіз перебігу подій дестабілізації суспільно-політичної та економічної систем на прикладі пострадянських та арабських країн, розпаду Югославії дозволяє побудувати базову модель міждержавного протиборства, яка включає в себе:

- 1) модель створення ситуації економічної нестабільності;
- 2) модель політичної дестабілізації суспільно-політичного життя в столиці держави;
- 3) модель політичної дестабілізації «зовнішнє управління результатами виборів»;
- 4) модель політичної дестабілізації суспільства екстремістськими організаціями;
- 5) модель політичної дестабілізації суспільства сепаратистськими та терористичними організаціями;
- 6) модель регіональної дезінтеграції держави [3].

Пропонуємо розглянути модель регіональної дезінтеграції держави, яка включає в себе низку організаційних етапів [2].

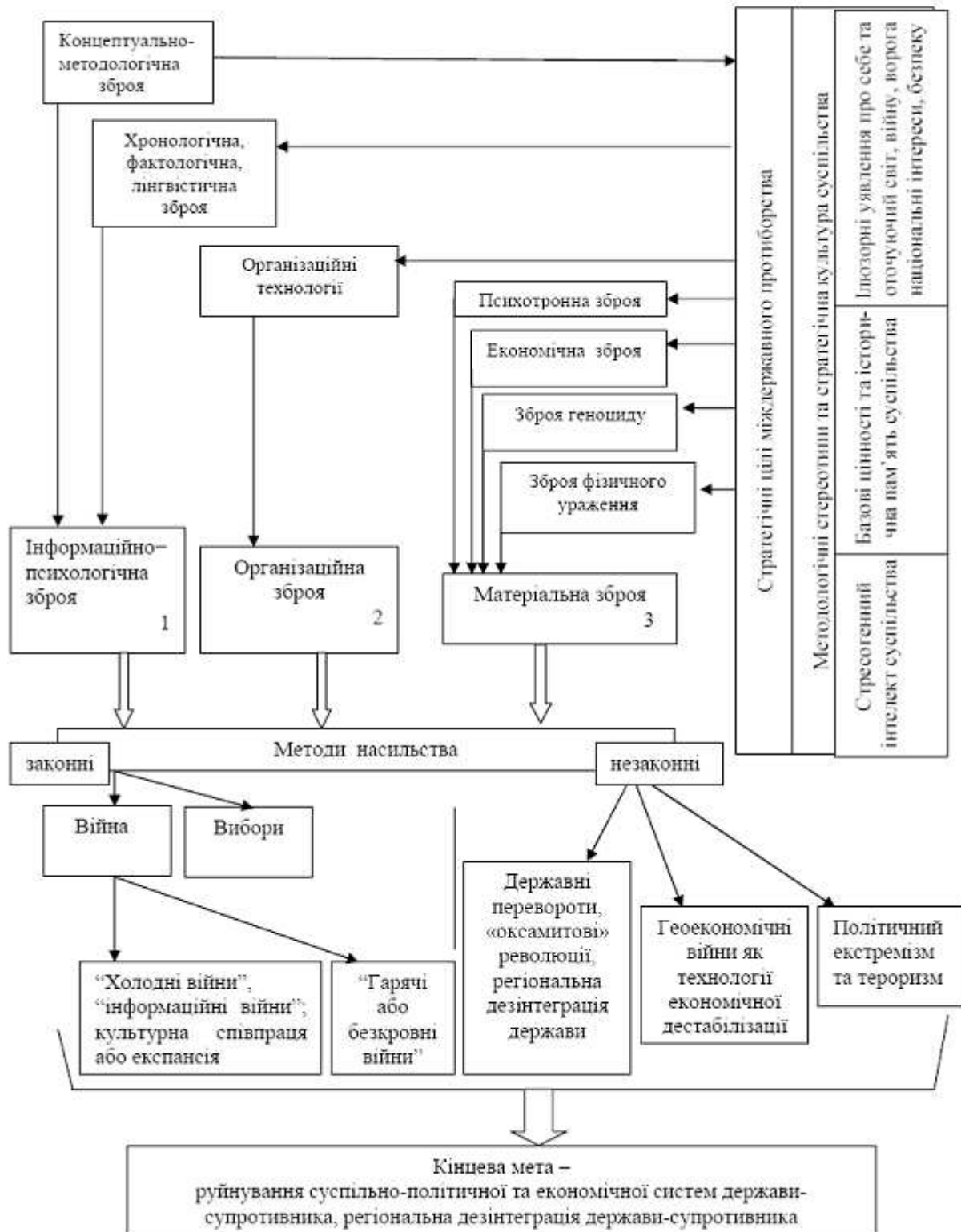

Рис. 1. Модель міждержавного протидорства

Перший етап: формування паспорту заданих територій. Ці заходи здійснюються розвідувальною спільнотою зовнішнього оточення (розвідувальні служби держав, ТНК, недержавні терористичні, екстремістські структури). Це необхідно в подальшому для прийняття рішення про використання історичних подій, тобто форми проведення ініціювання політичної нестабільності і підготовка її сценарної програми.

Другий етап: створення поля необхідних умов – відповідних змін у соціально-культурній, економічній і внутрішньополітичній сферах в ході яких стають можливими реалізація наступних пунктів сценарію ініціювання політичної нестабільності з використанням конфліктогенних чинників різного характеру. Цей етап є необхідним в силу того, що ініціювання політичної нестабільності можливе лише при її підтримці хоча б частиною суспільства заданих територій.

В ході проведення заходів цього етапу вирішуються наступні завдання:

формування на заданих територіях спільноти союзників зовнішнього оточення, на яких покладається здійснення наступних фаз дестабілізації;

формування у більшості населення пасивного відношення до ініційованих заходів політичної нестабільності.

Вирішення цих завдань досягається за рахунок впровадження через різні інформаційні канали необхідних ціннісних настанов. Певні соціальні (етнічні, релігійні) групи, які передбачено використати зовнішнім оточенням в якості підтримки розробленої сценарної програми, виокремлюються із загального соціального фону заданих територій і тим самим формуються їхня певна обособленість.

Аналіз процесів розпаду СРСР та СФРЮ ілюструє, що опорою для зародження сепаратистських тенденцій, як правило, є зарубіжні общини. Саме за кордоном провідними діями цих общин, при підтримці певних політичних та розвідувальних організацій розробляються відповідні програми, визначаються і просуваються «офіційні» лідери «руху».

Паралельно з цим здійснюється перенос основних ідей вироблених за кордоном програм в соціальні прошарки регіону. Це здійснюється як за допомогою представників общин зарубіжжя, котрі приїхали на свою «історичну батьківщину» і ведуть тут пропаганду, так і за допомогою спеціально створених інформаційних каналів, які працюють в «потрібному» політичному напрямі (радіо, телебачення, друкована продукція, комунікаційні інформаційні мережі). Вони діють в інтересах тих, хто на думку закордонних ініціаторів політичної нестабільності повинен стати домінуючою силою в сепаратистському русі регіону. Основний принцип роботи ЗМІ в даному випадку – представлення недостовірної інформації на користь сепаратистської групи. Вся «фактична пропаганда» в цей період базується або на спотвореній, або недостовірній інформації.

Особливо варто зазначити, що час на проведення перших етапів буває скорочено до мінімуму, якщо соціальні групи, на які робиться ставка і становлять основу сепаратистського руху є не місцевим населенням. Наприклад, основними поборниками незалежності Боснії від СФРЮ, були переселені туди «саджаки» – мусульмани, вихідці із Саджаку, невеликої гірської місцевості на півдні Сербії. Також і в іншому конфлікті основне ядро «Визвольної Армії Косово» становили далеко не місцеві косовські албанці.

Третій етап: початок активної фази керованого хаосу – ініціювання конфлікту, основу якого може становити як політичне так і побутове підґрунтя (побутові суперечки або бійки). Приводом такого конфлікту є будь-які дії, які обмежують права і свободи конкретних представників певної групи в регіоні, представників сепаратистських тенденцій.

Головну роль на цьому етапі відіграє інформаційно-пропагандистське супроводження подій, що розгортаються. З цією метою до місця конфлікту виїжджають правозахисники, лідери відповідних політичних та громадських рухів і головне, представники спеціально підготовлених для цього ЗМІ. Їхнє завдання представити в необхідному світлі «світовій спільноті» наявну проблему, піддати критиці дії влади і підштовхнути її до прийняття помилкових рішень, які загострюють кризу.

Про можливо підготовлений характер подій можна судити по швидкості організації так званих «загонів самооборони», або просто бойовиків «пригніченої» сторони.

Четвертий етап: соціальна конфронтація. Основним завданням цього етапу є виділення в ході розпочатого конфлікту території (якщо йде мова про сепаратистську програму) на яку претендує зовнішнє оточення з присвоєнням їй статусу «спірної» або виявлення проблеми, позитивне вирішення якої необхідне ініціаторам політичної нестабільності.

Ініційований привід стає каталізатором подальших подій. Сепаратистами оголошується незалежність, що в свою чергу призводить до конфлікту із соціальними групами, які підтримують правлячий політичний режим. Центр виявляється не здатним забезпечити підтримку своїм прибічникам оскільки, як правило, він буває політично заблокованим тиском «світової спільноти». Логічним продовженням подій є виникнення сепаратистських рухів вже в середині відокремленого регіону.

Підсумком параду суверенітетів стає початок громадянської війни. Громадянський конфлікт в рамках регіону починається, як правило, представниками трьох сторін: сформованими «державними структурами суверенного утворення» тобто незаконними військовими формуваннями регіону, який відділився, військами центральної влади і найбільш активними прибічниками центру – також незаконними військовими формуваннями, які управляються місцевою адміністрацією ворожою до новоутвореного «уряду» відокремленої території.

На даному етапі втручання зовнішнього оточення у воєнний конфлікт носить опосередкований характер у вигляді політичного та економічного тиску і так званої «гуманітарної допомоги» зброєю і військовими радниками. Основне завдання зовнішнього оточення в цей момент – не допустити військової поразки підтримуваних сепаратистів. Для досягнення цієї мети робиться усе, щоб перенести активні бойові дії в затишну, м'яку війну малих диверсійних рейдів. Якщо на першому етапі війни гинуть самі відчайдушні бійці титульної нації (представники центру), то в цій боротьбі на виснаження прибічники попереднього режиму приречені на поразку, оскільки максимально позбавлені підтримки ззовні.

Починають виникати так звані «зони безпеки» – території під захистом ЗС НАТО, ЗС РФ, або «голубих касок» ООН чи іншого «миротворчого» збройного контингенту. Створення таких утворень дозволяє вирішити два завдання. По-перше, на цих територіях сепаратисти можуть зібратися із силами, відпочити від боїв. По-друге, в регіоні з'являються і починають діяти військові сили справжніх ініціаторів конфлікту.

П'ятий етап: миротворчий. Політиками зовнішнього оточення ініціюється так званий «конкурс мирних ініціатив». В ході нього пропонується низка проектів мирних домовленостей спрямованих на призупинення бойових дій. Підставою запропонованих варіантів миру є можливість закріпити «успіхи» сепаратистів (якщо вони є). Досягнення згоди планується за рахунок прибічників центру. Навіть якщо вони і перемогли в бойових діях, політичний тиск з боку зацікавлених держав (ембарго, відміна навіть символічних санкцій по відношенню до їхніх супротивників, загроза авіаційних ударів) спонукають їх прийняти не вигідні умови миру.

Шостий етап: гуманітарна інтервенція. Даний етап розпочинається з потужної пропагандистської кампанії, лейтмотивом якої є створення із представників прибічників центру образа агресора і насильника. Для досягнення цієї мети ЗМІ будуть готувати репортажі про етнічні та релігійні чистки з боку представників центру. Подібні злочини з боку сепаратистів висвітлюватися не будуть. Водночас, з досягненням цієї мети дії «агресора» отримують моральне засудження з боку релігійних лідерів та юридичне – через міжнародний трибунал. Паралельно з цим здійснюється озброєння сепаратистів, як правило в обхід накладених санкцій.

Після нагнітання істерії інспірується привід для військового втручання з боку зовнішнього оточення.

Сьомий етап: формування режиму нового порядку. Заключний етап полягає у створенні колабораційного управління на контрольованій зовнішнім оточенням місцевості. Фактичне захоплення заданих територій, здійснених на етапах соціальної конфронтації та гуманітарної інтервенції ініційованої керованої кризи, закріплюється юридичним і дипломатичним шляхом.

Для обґрунтування пропозицій щодо державного реагування на загрози територіальній цілісності України здійснимо SWOT-аналіз актуальних проблем забезпечення територіальної цілісності України (див. рис. 2).

Базовими нормативно-правовими документами із зазначеної проблеми є Конституція України [9], Закони України «Про основи національної безпеки» [1], Стратегія національної безпеки України [10].

У Законі «Про основи національної безпеки» визначено наступні загрози державної безпеки [1]:

загроза посягань з боку окремих груп та осіб на державний суверенітет, територіальну цілісність, економічний, науково-технічний і оборонний потенціал України, права і свободи громадян;

спроби створення і функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань та намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави;

розвідувально-підбивна діяльність іноземних спеціальних служб;

прояви сепаратизму, намагання автономізації за етнічною ознакою окремих регіонів України.

В Стратегії національної безпеки України (2015 р.) вказується, що актуальними загрозами національній безпеці України є [10]:

1. Агресія Російської Федерації проти України.
2. Тероризм, сепаратизм.

Одним із пріоритетів державної політики національної безпеки України в Стратегії визначено відновлення територіальної цілісності держави.

Розглянемо можливі варіанти розв'язання вказаної проблеми:

План заходів щодо державного реагування на загрози територіальній цілісності України може мати наступні варіанти:

1. Стратегія «конструктивної взаємодії».
2. Стратегія «жорстких заходів».
3. Стратегія «стабілізаційних заходів».
4. Стратегія «кволого реагування».

За сучасних умов, що склалися стратегія «стабілізаційних заходів» є найбільш прийнятною. Суть стратегії – зіграти на випередження своїх опонентів із врахуванням як обмежених спроможностей України так і міжнародної підтримки (санкції, місії спостерігачів і т.д.).

Перевагами вказаної стратегії є те, що кожна дія супротивника знаходить адекватну відповідь у військовому, політичному, дипломатичному, економічному вимірах завдяки узгодженим діям України з партнерами, що надають міжнародну підтримку.

Недоліки цієї стратегії є те, що вона є досить складною для втілення. Потребує часу для узгодження інтересів сторін щодо врегулювання конфлікту на Сході України та відновлення територіальної цілісності України. Також необхідна більш-менш усталена національна згода з більшої частини принципів військових, соціальних, політичних і економічних питань.

Стратегія «кволого реагування» є найгіршим варіантом реагування Української держави на загрози територіальній цілісності. Суть цієї стратегії полягає у млявому реагуванні на дії опонентів із значним запізненням. Вона спрямована на поступки опонентам.

Перевагою цієї стратегії є те, що вона дозволяє виграти певний час. Водночас, у стратегічному плані є прогративною та призведе до розпаду держави.

<div style="text-align: center;">ЗОВНІШНЄ БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ</div> <div style="text-align: center;">ВНУТРІШНЄ БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ</div>	Можливості	Загрози
	Формування та здійснення взаємовигідного діалогу між Українською державою та ООН, ОБСЄ, державами-членами НАТО, країнами-членами ЄС, РФ, ОДКБ Виришення суперечностей між сучасними центрами сили щодо оцінки та врегулювання ситуації довкола України Забезпечення гарантій безпеки Росією, Великобританією, Францією, США та КНР згідно Меморандуму про гарантії безпеки в зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р. Активізація процесів міжнародної співпраці у різних форматах	Відсутність взаємовигідного діалогу між Українською державою та ООН, ОБСЄ, державами-членами НАТО, країнами-членами ЄС, РФ, ОДКБ Загострення суперечностей між сучасними центрами сили щодо оцінки та врегулювання ситуації довкола України Порушення гарантій безпеки з боку Росії, Великобританії, Франції, США та КНР згідно Меморандуму про гарантії безпеки в зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р. Пряма збройна агресія
Сильні сторони Висока ефективність системи забезпечення національної безпеки України Досягнення духовної й політичної єдності українського суспільства Розв'язання проблем суспільного розвитку та забезпечення суспільно-політичної стабільності Розвиток громадянського суспільства Подолання корупції в державі	Стратегія «конструктивної взаємодії» <ul style="list-style-type: none"> • жорстке відстоювання своїх позицій на переговорах у різних форматах в рамках міжнародного права; • врегулювання конфлікту на Сході України несиловими заходами; • реалізація ініціатив щодо повернення Криму до складу України в рамках чинного міжнародного права. 	Стратегія «жорстких заходів» <ul style="list-style-type: none"> • жорстке відстоювання своїх позицій на міжнародних переговорах у різних форматах з урахуванням певних позицій сторін; • придушення збройного опору незаконних (терористичних, бандитських) воєнізованих формувань з урахуванням міжнародного права війни та попередніх домовленостей; • ведення агресивної та наступальної інформаційної війни
Слабкі сторони Низька ефективність системи забезпечення національної безпеки України Відсутність ефективних шляхів забезпечення єдності українського суспільства запропонованих різними політичними силами Відсутність політичної волі керівництва держави щодо вжиття рішучих заходів по нейтралізації загроз територіальній цілісності держави та у боротьбі з корупцією Регіоналізації українського суспільства за конфесійною ознакою по горизонталі «Захід-Схід», що сприяє факту залежності найбільших церков України – УГКЦ та УПЦ МП – від зарубіжних релігійних центрів – відповідно Ватикану та Московської патріархії.	Стратегія «стабілізаційних заходів» <ul style="list-style-type: none"> • відстоювання своїх позицій на міжнародних переговорах у різних форматах з урахуванням міжнародної підтримки та спроможностей України; • відповідь на збройну агресію незаконних (терористичних, бандитських) воєнізованих формувань з урахуванням спроможностей ЗСУ та можливостей миротворчих сил; • відповідь на інформаційну агресію супротивника з урахуванням спроможностей України та міжнародної підтримки 	Стратегія «кволого реагування» <ul style="list-style-type: none"> • відстоювання своїх позицій на міжнародних переговорах у різних форматах з урахуванням позицій сторін та загроз національній безпеці України, а також спроможностей її до нейтралізації цих загроз; • відповідь на збройну агресію незаконних (терористичних, бандитських) воєнізованих формувань з урахуванням спроможностей ЗСУ; • відповідь на інформаційну агресію супротивника з урахуванням спроможностей України

Рис. 2. Матриця SWOT-аналізу актуальних проблем забезпечення територіальній цілісності України

Суть стратегії «конструктивної взаємодії» полягає в тому, що вона спрямована на переведення конфлікту з військово-політичної площини у політико-дипломатичну. Перевагами цієї стратегії є те, що вона дозволяє вирішити проблемні питання мирним шляхом в рамках міжнародного права. Недоліки цієї стратегії полягають в тому, що вона: а) потребує значного часу та ресурсів для зміцнення національної могутності України, що є запорукою підвищення статусу Української держави на міжнародній арені; б) потребує значного часу для реформування ООН, як організації що забезпечує дотримання норм міжнародного права щодо непорушності існуючих кордонів та територіальної цілісності держав.

Суть стратегія «жорстких заходів» полягає в тому, що вона спрямована на чинення опору опонентам. Перевагою цієї стратегії є те, що вона дозволяє відновити територіальну цілісність Української держави. Недоліками її є те, що вона може призвести до загострення відносин з сучасними центрами сили.

Висновки.

Враховуючи вищенаведені викладки підсумуємо:

1. В міждержавному протиборстві дестабілізація суспільно-політичної та економічної систем держави-супротивника залишається важливою передумовою її регіональної дезінтеграції. Таке порушення рівноваги досягається заздалегідь спланованими або випадковими стратегічними діями.

2. Сучасні тенденції міждержавного протиборства характеризуються: перенесенням конфліктної логіки взаємодії з військової сфери в екологічну, економічну, інформаційну, соціальну, політичну та духовну сфери суспільства, що змінило уявлення про війну, значно розширило змістовні виміри війни та спричинило зміну моделей протиборства; трансформацією імперська та ідеологічна форми міждержавних війн у терористичну та «гібридну» війни, що вимагає перегляду усталених підходів воєнної теорії та практики.

3. Базова модель міждержавного протиборства, включає в себе: модель створення ситуації економічної нестабільності; модель політичної дестабілізації суспільно-політичного життя в столиці держави; модель політичної дестабілізації «зовнішнє управління результатами виборів»; модель політичної дестабілізації суспільства екстремістськими

організаціями; модель політичної дестабілізації суспільства сепаратистськими та терористичними організаціями; модель регіональної дезінтеграції держави.

4. В сучасних умовах зростання рівня загроз територіальній цілісності України, стратегія «стабілізаційних заходів» є найбільш прийнятною й водночас найбільш складною для втілення.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачається в обґрунтування ініціатив щодо оптимізації механізмів забезпечення державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення 07.01.2016 р.). – Назва з екрану.
2. Факторы и акторы дестабилизации: опыт прошлого и современность / Авторский коллектив: А.И. Байгушкин, Н.В. Загладин. Отв. ред. В.И. Катагарова. – М.: ИМЭМО РАН, 2011. – 121 с.
3. Шевченко М.М. Модель регіональної дезінтеграції держави як складова комплексної моделі державного реагування на загрози національній безпеці / М.М. Шевченко // Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. – 2014. – №2. – С. 26-35.
4. Шевченко М.М. Філософсько-теоретичні засади соціального управління безпекою макросоціальних систем / М.М. Шевченко // Державне управління і національна безпека : зб. матеріалів I Міжнар. наук.практ. конф. (29 вересня 2016 р.) – К., 2016. – С. 113-115.
5. Шевченко М.М. Наукові основи протидії загрозам територіальній цілісності України / М.М. Шевченко // «Виклики політики безпеки: історія та сучасність»: Збірник тез доповіді Міжнародної наукової конференції 16-18 червня 2016 року. – Львів: НАВС, 2016. – С. 115-116.
6. Давиденко О.Г. Моделі політичної дестабілізації суспільства як складова комплексної моделі державного реагування на загрози національній безпеці / О.Г. Давиденко // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. За міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2016 р.) / за заг. ред. А.П. Савкова, М.М. Білінської, С.В. Загороднюка. – К.: НАДУ, 2016. – С. 279-281.
7. Курганевич В.І. Стратегії державного реагування на загрози дестабілізації життя в столиці / В.І. Курганевич // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнародною участю (Київ, 27 травня 2016 р.): / за заг. ред. А.П. Савкова, М.М. Білінської, С.В. Загороднюка. – К.: НАДУ, 2016. – С. 290-201.
8. Масовець В.П. Удосконалення механізмів державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених релігійним фактором // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Державне управління і національна безпека» – К.: КНЛУ, 2016. – С. 67-70.
9. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30 – Ст. 141.
10. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.2015 № 287/2015 : [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>

References.

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On the Fundamentals of National Security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (Accessed 30 Aug 2017).
2. Bayhushkyn, A.Y. and Zahladyn, N.V. (2011), Faktory y aktry destabylyzatsyy: opyt proshloho y sovremennost' [Factors and actors destabilization: the experience of the past and the present], MEMO RAN, Moscow, Russia.
3. Shevchenko, M.M. (2014), "Model of regional disintegration of the state as a component of a comprehensive model of state response to threats to national security", Naukovo-informatsijnyj visnyk Akademii natsional'noi bezpeky, vol.2, pp. 26-35.
4. Shevchenko, M.M. (2016), "Philosophical and theoretical principles of social management of the security of macro-social systems", Derzhavne upravlinnia i natsional'na bezpeka : zb. materialiv I Mizhnar. nauk.praкт. конф. [Public Administration and National Security: a collection of materials of the International Scientific and Practical Conference], Kyiv, Ukraine, 29 Sept, pp. 113-115.
5. Shevchenko, M.M. (2016), "Scientific fundamentals of counteraction to threats to the territorial integrity of Ukraine", "Vykyky polityky bezpeky: istoriia ta suchasnist'": Zbirnyk tez dopovidi Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii ["Security Policy Challenges: History and Present": Collection of Abstracts of the International Scientific Conference], NAVS, L'viv, Ukraine, 16-18 June, pp. 115-116.
6. Davydenko, O.H. (2016), "Models of political destabilization of society as a component of a comprehensive model of state response to threats to national security", Derzhavna sluzhba ta publiczna polityka: problemy i perspektyvy rozvytku: materialy schorich. Vseukr. nauk.-praкт. конф. Za mizhnar. uchastiu [Public service and public policy: problems and prospects of development: materials of the annual All-Ukrainian scientific and practical conference International participation], NADU, Kyiv, Ukraine, 27 may, pp. 279-281.
7. Kurhanevych, V.I. (2016), "Strategies for a state response to the threat of destabilization of life in the capital", Derzhavna sluzhba ta publiczna polityka: problemy i perspektyvy rozvytku: materialy schorich. Vseukr. nauk.-praкт. конф. za mizhnarodnoiu uchastiu [Civil service and public policy: problems and prospects of development: materials of the annual All-Ukrainian scientific-practical conference on international participation], NADU, Kyiv, Ukraine, 27 may, pp. 290-201.

8. Masovets', V.P. U (2016), "Improvement of the mechanisms of public administration in crisis situations caused by religious factor", *Materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Derzhavne upravlinnia i natsional'na bezpeka»* [Materials of the I International Scientific and Practical Conference "Public Administration and National Security"], Kyiv, Ukraine, pp. 67-70.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol, 30, p. 141.

10. President of Ukraine (2015), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on May 6, 2015 "On Strategy of National Security of Ukraine", available at: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070> (Accessed 20 Aug 2017).

[1] Тема даної статті пов'язана з дослідженнями актуальних проблем забезпечення національної безпеки України в межах цільової програми науково-дослідної роботи «Методологія стратегічного планування в умовах глобальних загроз національній безпеці та міжнародній стабільності», яка виконується кафедрою глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Національної академії державного управління при Президентіві України.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Вропу